Estudis recents corroboren la presència de marbre lusità a la catedral romànica de Santiago de Compostel·la

Es dona inici a una nova campanya d'estudi arqueomètric de les peces en marbre, centrat ara en la façana de les *Platerías*

Obra mestra de l'art medieval i declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 1985, la **catedral de Santiago de Compostel·la** compta, en la seva part romànica, amb un nombre reduït però molt significatiu d'elements escultòrics i arquitectònics en marbre que destaquen en un conjunt essencialment construït en granit.

La façana de les *Platerías*, edificada entre 1103 i 1117, destaca per la **barreja de relleus romànics originals**, relleus procedents d'una Porta que mai es va arribar a edificar i de la façana del Paradís, que a més d'algunes altres escultures procedents del cor del Mestre Mateo i que es van afegir posteriorment.

Les investigadores Pilar Lapuente Mercadal (Unizar), Silvia González Soutelo (MIAS) i Anna Gutiérrez Garcia-Moreno (ICAC) han dut a terme la **inspecció visual exhaustiva dels components petris del fris i timpans de la façana de les *Platerías*.** S'ha realitzat també un **mostreig d'una selecció dels relleus romànics i escultures** en marbre que allà es troben.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Façana de les "Platerías", de la catedral de Santiago de Compostel·la.
Foto: CarlosVdeHabsburgo, via Wikimedia Commons (CC BY-SA).

L'estudi analític de les mostres obtingudes té un doble objectiu: la caracterització mineralògica i geoquímica de cadascuna de les peces i, en última instància, la **identificació del lloc d'origen del marbre** emprat per a la seva elaboració.

> L'estudi analític de les mostres pretén esbrinar si els marbres utilitzats a la façana són únicament marbres del territori gallec o bé si també es van emprar marbres de territoris més llunyans.

Estudis recents d'aquest grup de recerca han comprovat que, en la façana principal de la catedral, el Pòrtic de la Glòria, es van emprar marbres de territoris llunyans i no només gallecs (Lapuente *et al.* 2019).

Els excepcionals resultats aconseguits corroboren analíticament, per primera vegada, la presència de marbres lusitans en aquest edifici. ¿Quins foren els mecanismes i les raons per les quals aquests materials van arribar a Santiago? La nova fase de la recerca pretén verificar si també es van emprar aquests marbres en altres parts del conjunt romànic.

Pilar Lapuente i Silvia González examinen una de les columnes en marbre de la catedral de Santiago de Compostel·la. Foto: ICAC (CC BY-SA 4.0).

L'acció de mostreig i inspecció ha estat possible gràcies a la col·laboració amb la **Fundación Catedral** i l'**IPCE** (Institut del Patrimoni Cultural d'Espanya, Ministeri de Cultura i Esport), que ha facilitat l'accés a la bastida col·locada a la Portada de les *Platerías* de la catedral de Santiago de Compostel·la per a la realització dels estudis previs a la seva

restauració.

L'equip es mostra satisfet per haver pogut treballar en un edifici singular i Patrimoni de la Humanitat, i agraeix la col·laboració de la Fundación Catedral i l'IPCE.

Aquest estudi forma part de les accions del **projecte *"Marmora* Galicia"**. Suposa la continuació directa de la línia de recerca iniciada en anys anteriors amb la catedral de Santiago com objecte d'estudi i que va començar amb l'anàlisi de les peces marmòries presents al **Pòrtic de la Glòria** (quatre fusts i el cap d'un apòstol).

En dita ocasió també es van analitzar peces de diferents espais de la catedral conservades al Museu Catedralici, entre les quals destaquen les magnífiques columnes entorxades, probablement vinculades al **Pòrtic del Paradís**.

L'anàlisi dels marbres de la catedral es troba ja en curs, en el marc de la tesi doctoral tutelada conjuntament per la Universitat Burdeus-Montaigne i la Universitat de Saragossa, a càrrec de Marie-Claire Savin (IRAMAT-CRP2A UMR 5060 CNRS-UBM) i sota la direcció de Pilar Lapuente i Rémy Chapoulie.

El projecte *"Marmora* Galicia" es va iniciar el 2012 sota la coordinació de Silvia González Soutelo i **Anna Gutiérrez Garcia-Moreno**, i ha anat enllaçant projectes de I+D+i finançats pel MICINN i el Laboratoire Sciencies Archéologiques de Bordeaux (programa nºANR-10-LABX-52).

Més recentment, es vincula als projectes "El mensaje del mármol: prestigio, simbolismo y materiales locales en las provincias occidentales del imperio romano entre época antigua y

alto-medieval a través del caso de Hispania y Aquitania" (PGC2018-099851-A-I00), liderat per **Anna Gutiérrez Garcia-Moreno** (ICAC), i "*Sulcato marmore ferro*. Canteras, tallers, artesans i comitents de las produccions artísticas en pedra en la Hispania Tarraconensis" (PID2019-106967GB-I00), liderat per **Diana Gorostidi** (URV-ICAC) i Pilar Lapuente (UniZar-ICAC), de recent concessió.

El projecte forma part també de la recentment reconeguda com a "Red de Investigación" pel MICINN: "El ciclo productivo del *marmor* en la península Ibérica desde la antigüedad: extracción, elaboración, comercialización, usos, reutilización, reelaboración y amortización" (RED2018-102722-T), coordinada por **Virginia García Entero** i que compta amb una línia de recerca pròpia (Grup 6), liderada per Silvia González Soutelo (MIAS/UAM), per a l'àmbit del nord-oest peninsular.

Pilar Lapuente és professora titular del Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de Saragossa, i investigadora adscrita a l'ICAC.

Silvia González Soutelo és investigadora postdoctoral Tomás y Valiente del Departament de Prehistòria i Arqueologia del Madrid Institute for Advanced Study, MIAS (Universitat Autònoma de Madrid – Casa de Velázquez).

Anna Gutiérrez Garcia-Moreno és investigadora Ramón y Cajal i directora de la Unitat d'Estudis Arqueomètrics a l'ICAC.